

Т. Г. Казакевіч

ЭТНАПСІХАЛАГІЧНЫЯ АСАБЛІВАЦІ МАДЭЛІ НАВУЧАННЯ БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ ЯК ЗАМЕЖНАЙ КІТАЙСКІХ СТУДЭНТАЎ

КНР і Рэспубліка Беларусь актыўна наладжваюць кантакты ў розных сферах. Сфера адукацыі не выключэнне. Урад КНР мэтанакіравана працуе над паляпшэннем якасці вышэйшай адукацыі ў краіне, пад павышэннем узроўню авалодання замежнымі мовамі, таму з кітайскага боку ёсць зацікаўленасць у вывучэнні беларускай мовы як замежнай на тэрыторыі Беларусі. Пры працы са студэнтамі з гэтай краіны неабходна ўлічваць іх этнапсіхалагічныя асаблівасці і спецыфіку адукацыйных мадэлей КНР і Беларусі.

Калі гаварыць пра кітайскую мадэль навучання, то трэба адзначыць, што ў навучанні важнай якасцю прызнаецца працавітасць, стараннасць. Кітайскі студэнт прывык са школы, навучанне ў якой працуе на падрыхтоўку да паспяховай здачы тэстаў, атрымліваць гатовыя веды, схемы, шаблоны, запамінаць і дэманстраваць гэта, ён мала гатовы да актыўных метадаў навучання, да глыбокага аналізу інфармацыі, да праяўлення асабістай ініцыятывы, маючы пры гэтым закрытасць у зносінах з выкладчыкам.

На аснове вопыту працы з кітайскімі студэнтамі, якія прыязджалі на навучанне ў МДЛУ і вывучалі беларускую мову, можна адзначыць наступныя адметнасці вучэбных паводзін кітайскіх студэнтаў, абумоўленыя іх этнапсіхалагічнымі асаблівасцямі і кітайскай мадэллю навучання:

1. Асаблівасці матывацыі пры вывучэнні беларускай мовы.

Сучасныя кітайскія маладыя людзі жывуць ва ўмовах моцнай канкурэнцыі. Матывацыя паводзін пры навучанні абумоўлена практычнымі мэтамі, моладзь прагматычна ставіцца да сваёй будучыні. Вялікая роля ў дасягненні поспеху адводзіцца намаганням, а не здольнасцям. Выбар ВНУ, выбар спецыяльнасці ў многіх студэнтаў абумоўлены вынікам здачы гаакаа – усекітайскіх дзяржаўных экзаменаў у ВНУ. Спецыяльнасць “Беларуская мова”, як правіла, выбіраецца кітайскімі студэнтамі з прычыны таго, што яны

не вельмі добра здалі гаакаа і не змаглі набраць патрэбную колькасць балаў для вывучэння больш “прэстыжных” моў. І хоць кітайскім студэнтам іх прафесійная будучыня, звязаная з беларускай мовай, бачыцца цьмянай, яны ставяцца да працэсу навучання даволі сур’ёзна. Навучанне ўспрымаецца як адказная справа, настойлівасць і ўпартасць кітайскіх студэнтаў заўважны. Спрацоўвае псіхалагічная і гістарычна абумоўленая матывацыя на пераадоленне цяжкасцей, імкненне дасягнуць выніку, кітайская працавітасць, хоць у сучаснай моладзі яна праяўляецца менш.

2. Мадэль моўных зносін

Знаходзячыся ў моўным асяроддзі Беларусі, кітайскія студэнты не імкнуцца размаўляць з носьбітамі мовы ні на рускай, ні на беларускай мовах. Адзін з адным размаўляюць на роднай мове, размаўляюць па-руску ці па-беларуску часцей толькі на занятках, маючы зносіны з выкладчыкам. Чытаюць тэксты, выконваюць заданні, рыхтуюць дыялогі на беларускай мове, але не размаўляюць па-беларуску. Магчыма, тут спрацоўвае стрыманасць, боязь весці гутарку з незнаёмымі людзьмі, псіхалагічная замкнёнасць кітайцаў.

3. Уплыў кітайскай мадэлі вывучэння моў і адукацыйнай сістэмы.

Традыцыйна адукацыю кітайцы разглядаюць як працэс назапашвання ведаў. Пры вучобе ў школе, ва ўніверсітэце галоўнай задачай навучэнца з’яўляецца запамінанне вялікай колькасці матэрыялу і яго ўзнаўленне, пры гэтым няма глыбокага аналізу матэрыялу і выражэння асабістых адносін, думак, стаўлення да яго. Вывучэнне замежных моў адбываецца ў гэтым жа рэчышчы, праз некамунікатыўны стыль вывучэння замежных моў. З гэтай прычыны пры навучанні ў Беларусі кітайскія студэнты даволі цяжка авалодваюць маўленчымі навыкамі. У кітайскіх студэнтаў слаба выяўлена імкненне да маўленчага самавыяўлення, яны больш схільныя слухаць выкладчыка, чым уступаць у дыскусію, задаваць пытанні, паказваць сваё разуменне ці неразуменне.

4. Адносіны выкладчык – студэнт.

Выкладчыку заўсёды выказваецца павага, ён той, хто перадае веды. У адносінах паміж студэнтам і выкладчыкам выразна адчуваецца іерархія: выкладчык мае непарушны аўтарытэт. Кітайскіх студэнтаў вызначаюць добрыя паводзіны, дысцыплінаванасць, для іх важная асабістая рэпутацыя. Вельмі часта кітайскі студэнт некантактны, кантралюе свае эмоцыі, мае ўнутраную стрыманасць.

З прычыны працяглага выкарыстання іерогліфаў, кітайцы думаюць канкрэтна-сімвалічна, і ў іх развіты зрокавы тып памяці. Відавочна, што пры вывучэнні беларускай мовы і фарміраванні маўленчых кампетэнцый гэта неабходна ўлічваць. Для кітайскай аўдыторыі, улічваючы асаблівасці памяці кітайскіх студэнтаў, у працэсе навучання беларускай мове неабходна абавязкова выкарыстоўваць нагляднасць, г.зн. апоры на зрокавае ўспрыманне і запамінанне праз зрокавае ўспрыманне. Пры азнаямленні з новым матэрыялам вельмі важным для студэнтаў з’яўляецца зрокавае ўспрыманне і прамаўленне. Студэнты-еўрапейцы ў маўленчай практыцы лёгка складаюць

дыялогі, арганізуюць дыскусіі, кітайскія студэнты часцей трымаюцца пытанне-адказнай формы ўзаемадзеяння.

Пры навучанні беларускай мове, акрамя псіхалагічных асаблівасцей, важным з'яўляецца супастаўленне беларускай і кітайскай моў, улік асаблівасцей роднай мовы пры вывучэнні беларускай.

У кітайскай аўдыторыі вельмі актыўна павінны выкарыстоўвацца камунікатыўныя метады навучання, што дазваляе выкарыстоўваць назапашаныя веды ў сітуацыях, набліжаных да рэальнага жыцця. Актыўнае выкарыстанне такіх метадаў не толькі павышае ўзровень валодання мовай, але і стымулюе выказаць свае думкі, адэкватна рэагаваць на чужое маўленне. Паспяховаць у працэсе паляпшае псіхалагічную настроенасць студэнта, здымаючы нервовасць і павышаючы цікавасць да беларускай мовы.

Такім чынам, пры рабоце з кітайскімі студэнтамі неабходна ўлічваць этнакультурную спецыфіку і вядомыя гэтай групе навучальныя стратэгіі. Разумець матывацыю, асаблівасці сацыялізацыі кітайскай моладзі. Пры рабоце з кітайскімі студэнтамі трэба выкарыстоўваць маральна-этычную матывацыю, стымуляваць асабістыя дасягненні, актыўна прапаноўваць калектыўныя формы самастойнай работы. Разуменне і ўлік гэтых асаблівасцей дазволіць зрабіць працэс навучання эфектыўным.